

Tillaga til þingsályktunar

um áætlun um vernd og orkunýtingu landsvæða.

Frá umhverfis-, orku- og loftslagsráðherra.

Alþingi ályktar, í samræmi við lög um verndar- og orkunýtingaráætlun, nr. 48/2011, að fela ríkisstjórninni að vinna að framkvæmd eftirfarandi áætlunar um vernd og orkunýtingu landsvæða. Áætlun þessi komi í stað áætlunar samkvæmt þingsályktun nr. 13/141, með síðari breytingu.

Samkvæmt áætluninni verði tryggt að nýting landsvæða þar sem er að finna virkjunarkosti byggist á langtímasjónarmiðum og heildstæðu hagsmunamati þar sem tekið verði tillit til verndargildis náttúru og menningarsögulegra minja, hagkvæmni og arðsemi ólíkra nýtingarkosta og annarra gilda sem varða þjóðarhag, svo og hagsmuna þeirra sem nýta þessi sömu gæði, með sjálfbæra þróun að leiðarljósi.

Í áætluninni skal í samræmi við markmið laga nr. 48/2011 lagt mat á verndar- og orkunýtingargildi landsvæða og efnahagsleg, umhverfisleg og samfélagsleg áhrif nýtingar, þ.m.t. verndunar.

VERNDAR- OG ORKUNÝTINGARÁÆTLUN

Alþingi ályktar að eftirfarandi virkjunarkostir sem falla undir lög nr. 48/2011 skuli flokkaðir í eftirfarandi flokka:

1. Orkunýtingarflokkur.

A. Vatnasvið

Landshluti	Vatnasvið	Virkjunarkostur	Nr.
Suðurland	Skrokkalda	Skrokkölduvirkjun	R3126A
Suðurland	Þjórsá	Holtavirkjun	R3130A
Suðurland	Þjórsá	Urriðafossvirkjun	R3131A
Suðurland	Þjórsá	Hvammsvirkjun	R3129A
Vestfirðir	Austurgil	Austurgilsvirkjun	R3157A
Vestfirðir	Ófeigsfjörður	Hvalárvirkjun	R3104B
Norðurland	Blanda	Veituleið Blönduvirkjunar	R3105A

B. Háhitasvæði

Landshluti	Háhitasvæði	Virkjunarkostur	Nr.
Reykjanesskagi	Hengilssvæði	Hverahlíð II	R3271B
Reykjanesskagi	Hengilssvæði	Þverárdalur	R3257A
Reykjanesskagi	Hengilssvæði	Meitillinn	R3269A
Reykjanesskagi	Reykjanessvæði	Stóra-Sandvík	R3262A
Reykjanesskagi	Svartsengissvæði	Eldvörp	R3263A

Reykjaneskagi	Krýsuvíkursvæði	Sandfell	R3264A
Reykjaneskagi	Krýsuvíkursvæði	Sveifluháls	R3266A
Reykjaneskagi	Krýsuvíkursvæði	Austurengjar	R3267A
Norðausturland	Námafellssvæði	Bjarnarflagsvirkjun	R3297A
Norðausturland	Kröflusvæði	Kröfluvirkjun	R3298A

C. Vindorka

Landshluti	Vindorkusvæði	Virkjunarkostur	Nr.
Norðurland	Blöndulundur	Blöndulundur	R3302A

2. Biðflokkur.

A. Vatnasvið

Landshluti	Vatnasvið	Virkjunarkostur	Nr.
Vesturland	Hvítá	Kljáfossvirkjun	R3101A
Vesturland	Hvítá	Hvítá við Norðurreyki	R3145A
Vesturland	Grímsá	Reyðarvatnsvirkjun	R3144A
Suðurland	Hólmsá	Hólmsárvirkjun	R3119A
Suðurland	Hólmsá	Hólmsárvirkjun við Atley	R3121A
Suðurland	Hagavatn	Hagavatnsvirkjun	R3139A
Suðurland	Stóra-Laxá	Stóra-Laxá	R3141A
Suðurland	Hverfisfljót	Hverfisfljótsvirkjun	R3115A
Suðurland	Hverfisfljót	Kaldbaksvirkjun	R3151A
Suðurland	Hvítá	Búðartunguvirkjun	R3134A
Suðurland	Hvítá	Haukholtavirkjun	R3135A
Suðurland	Hvítá	Vörðufell	R3136A
Suðurland	Hvítá	Hestvirkjun	R3137A
Suðurland	Ölfusá	Selfossvirkjun	R3138A
Suðurland	Biskupstungur	Brúarárvirkjun	R3153A
Suðurland	Núpsá o.fl.	Núpsárvirkjun	R3155A
Austurland	Þistilfjörður	Hafralónsá, efra þrep	R3146A
Austurland	Þistilfjörður	Hafralónsá, neðra þrep	R3147A
Austurland	Vopnafjörður	Hofsárvirkjun	R3148A
Austurland	Austurland	Hraunavirkjun – Fljótsdalur	R3149A
Austurland	Austurland	Hraunavirkjun – Berufjörður	R3150A
Norðurland	Blanda	Blöndudalsvirkjun	R3154A
Norðurland	Vatnsdalsá	Vatnsdalsá	R3142A

B. Háhitasvæði

Landshluti	Háhitasvæði	Virkjunarkostur	Nr.
Reykjaneskagi	Krýsuvíkursvæði	Trölladyngja	R3265A
Reykjaneskagi	Hengilssvæði	Innstidalur	R3273A
Suðurland	Hágöngur	Hágönguvirkjun	R3291A
Suðurland	Grímsnes	Seyðishólar	R3205A
Suðurland	Biskupstungur	Sandfell	R3206A
Suðurland	Hrunamannahreppur	Reykjaból	R3207A
Suðurland	Tungnaárvæði	Sköflungur	R3208A

Suðurland	Torfajökulssvæði	Botnafjöll	R3210A
Suðurland	Torfajökulssvæði	Grashagi	R3211A
Suðurland	Torfajökulssvæði	Sandfell	R3212A
Suðurland	Kjölur	Hveravellir	R3283A
Norðausturland	Fremrinámar	Fremrinámar	R3296A
Norðausturland	Öxarfjörður	Bakkahlaup	R3209A
Norðausturland	Ódáðahraun	Hrúthálsar	R3295A

C. Vindorka

Landshluti	Vindorkusvæði	Virkjunarkostur	Nr.
Suðurland	Búrfellslundur	Búrfellslundur	R3301A

3. Verndarflokkur.

A. Vatnasvið

Landshluti	Vatnasvið	Virkjunarkostur	Nr.
Norðurland	Héraðsvötn	Skatastaðavirkjun C	R3107C
Norðurland	Héraðsvötn	Skatastaðavirkjun D	R3107D
Norðurland	Héraðsvötn	Villinganesvirkjun	R3108A
Norðurland	Héraðsvötn	Blanda, Vestari-Jökulsá	R3143A
Norðurland	Skjálfandafljót	Fljótshnúksvirkjun	R3109A
Norðurland	Skjálfandafljót	Hrafnabjargavirkjun A	R3110A
Norðurland	Skjálfandafljót	Hrafnabjargavirkjun B	R3110B
Norðurland	Skjálfandafljót	Hrafnabjargavirkjun C	R3110C
Suðurland	Skaftá	Búlandsvirkjun	R3140A
Suðurland	Þjórásá – vestur	Kjalölduveita	R3156A
Suðurland	Djúpá	Djúpárvirkjun	R3114A
Suðurland	Markarfljót	Markarfljótsvirkjun A	R3122A
Suðurland	Markarfljót	Markarfljótsvirkjun B	R3123B
Suðurland	Þjórásá – vestur	Norðlingaölduveita	R3127B

B. Háhitasvæði

Landshluti	Háhitasvæði	Virkjunarkostur	Nr.
Reykjanesskagi	Hengilssvæði	Bitra	R3274A
Reykjanesskagi	Hengilssvæði	Grændalur	R3277A

Greinargerð.

1. Almenn.

Tillaga þessi um verndar- og orkunýtingaráætlun er að mestu samhljóða tillögu sem var flutt á 145., 146. og 151. löggjafarþingi en varð ekki afgreidd (207. mál 146. löggjafarþings, 853. mál 145. löggjafarþings og 370. mál 151. löggjafarþings). Tillagan var á þingmálaskrá á 150. löggjafarþingi en var ekki lögð fram. Að mati umhverfis-, orku- og loftslagsráðherra er mikilvægt að Alþingi fjalli efnislega um tillögur verkefnisstjórnar og því hefur ráðherra ákveðið að tillögur verkefnisstjórnar verði lagðar aftur fyrir þingið í sömu mynd. Virkjunarkostir og svæði í verndarflokki sem hafa verið friðlýst í samræmi við 4. mgr. 6. gr. laga um verndar- og orkunýtingaráætlun, nr. 48/2011, hafa verið felld úr tillögunni. Um er að ræða eftirfarandi

virkjunarkosti: Hólmsárlón, Tungnaárlón, Gýgjarfossvirkjun, Bláfellsvirkjun, Gjástykki, Brennisteinsfjöll, Hverabotn, Neðri-Hverdalir, Kisubotnar og Þverfell.

Samkvæmt 3. gr. laga nr. 48/2011, skal eigi sjaldnar en á fjögurra ára fresti leggja fram á Alþingi tillögu til þingsályktunar um áætlun um vernd og orkunýtingu landsvæða. Í verndar- og orkunýtingaráætlun skal í samræmi við markmið laga nr. 48/2011 lagt mat á verndar- og orkunýtingargildi landsvæða og efnahagsleg, umhverfisleg og samfélagsleg áhrif nýtingar, þ.m.t. verndunar.

Verndar- og orkunýtingaráætlun tekur til landsvæða og virkjunarkosta sem verkefnisstjórn hefur fjallað um og hafa uppsett rafafli 10 MW eða meira, eða uppsett varmaafli 50 MW eða meira. Hún tekur þó ekki til stækkunar á virkjun nema stækkunin feli í sér matsskyldar framkvæmdir samkvæmt ákvörðun Skipulagsstofnunar eða úrskurði úrskurðarnefndar umhverfis- og auðlindamála. Verndar- og orkunýtingaráætlun tekur ekki til landsvæða sem njóta friðlýsingar í samræmi við lög um náttúruvernd nema tiltekið sé í friðlýsingarskilmálum að virkjunarframkvæmdir séu heimilar á viðkomandi svæði.

Hinn 14. janúar 2013 var gildandi verndar- og orkunýtingaráætlun samþykkt á Alþingi og tóku þá gildi lög nr. 48/2011, nema 1.–3. gr. sem tóku gildi 20. maí 2011. Hinn 25. mars 2013 sama ár skipaði þáverandi umhverfis- og auðlindaráðherra verkefnisstjórn áætlunarinnar í samræmi við 8. gr. laga nr. 48/2011 og hófst þá 3. áfangi verndar- og orkunýtingaráætlunar (rammaáætlunar).

Hinn 21. mars 2014 skilaði verkefnisstjórn 3. áfanga tillögum til ráðherra um flokkun þriggja virkjunarkosta. Í viðauka við erindisbréf hennar var þeim tilmælum beint til verkefnisstjórnar að forgangsraða vinnu sinni þannig að hún mundi framkvæma eins fljótt og auðið væri faglegt mat á þeim sex virkjunarkostum sem færðir voru úr nýtingarflokki í biðflokk eftir umsagnarferli 2. áfanga rammaáætlunar og þeim tveimur kostum sem ekki fengu fullnægjandi mat í meðförum verkefnisstjórnar 2. áfanga.

Tillaga til þingsályktunar um breytingu á þingsályktun um áætlun um vernd og orkunýtingu landsvæða, nr. 13/141, var samþykkt á Alþingi 1. júlí 2015. Með samþykkt tillögunnar var virkjunarkosturinn Hvammsvirkjun færður úr biðflokk í orkunýtingarflokk í samræmi við tillögur verkefnisstjórnar.

2. Vinna verkefnisstjórnar og faghópa 3. áfanga verndar- og orkunýtingaráætlunar.

2.1. Virkjunarkostir til umfjöllunar hjá verkefnisstjórn og faghópum.

Samhliða umfjöllun um þá kosti sem voru í forgangsráðun samkvæmt viðauka við erindisbréf verkefnisstjórnar vann verkefnisstjórn að hefðbundinni umfjöllun um aðra virkjunarkosti sem sendir höfðu verið inn til umfjöllunar í 3. áfanga verndar- og orkunýtingaráætlunar. Skv. 2. mgr. 9. gr. laga nr. 48/2011 er það verkefni Orkustofnunar að auglýsa eftir umsóknum um umfjöllun virkjunarkosta og var það gert af hálfu stofnunarinnar 1. október 2013. Frestur til að skila inn umsóknum var framlengdur með auglýsingu 16. október 2013. Hinn 10. mars 2014 lagði Orkustofnun fram fyrstu drög að lista yfir virkjunarkosti til umfjöllunar.

Hinn 5. júní 2014 tók gildi reglugerð um virkjunarkosti í verndar- og orkunýtingaráætlun nr. 530/2014, en í reglugerðinni er kveðið á um hvaða gögn skuli fylgja umsóknum um umfjöllun um virkjunarkosti. Orkustofnun ber, samkvæmt lögum nr. 48/2011, að ganga úr skugga um að gögn sem orkufyrirtækin skila inn um virkjunarkosti vegna umfjöllunar í verndar- og orkunýtingaráætlun, séu rétt og fullnægjandi. Í bréfi til orkufyrirtækja, dagsettu 14. nóvember 2014, kallaði Orkustofnun eftir gögnum í samræmi við ákvæði reglugerðarinnar og veitti frest til ársloka til að afhenda umbeðin gögn.

Hinn 20. janúar 2015 birti Orkustofnun lista á vef sínum yfir kosti til umfjöllunar í 3. áfanga verndar- og orkunýtingaráætlunar. Voru gögn fyrir 50 fyrstu virkjunarkostina afhent verkefnisstjórn á fundi 21. janúar 2015. Tveir þessara kosta voru síðar dregnir til baka af Orkustofnun. Hinn 20. febrúar 2015 lagði stofnunin fram skilgreiningar á 33 nýjum virkjunarkostum og lágu þá fyrir gögn vegna 81 virkjunarkosts.

Virkjunarkostir í vindorku komu í fyrsta sinn til umfjöllunar í 3. áfanga verndar- og orkunýtingaráætlunar. Landsvirkjun afhenti Orkustofnun skilgreiningar á tveimur slíkum, Búrfellslundi og Blöndulundi, í mars 2015, og voru þeir sendir til verkefnisstjórnar með erindi frá stofnuninni hinn 12. mars 2015.

Í frétt á vef verndar- og orkunýtingaráætlunar, ramma.is, frá 11. mars 2015 er gerð grein fyrir ákvörðun verkefnisstjórnar um hvernig skuli meðhöndla þá virkjunarkosti, 81 talsins, sem Orkustofnun hafði á þeim tímapunkti afhent verkefnisstjórninni. Verkefnisstjórn ákvað að vísa 24 virkjunarkostum til faglegrar umfjöllunar hjá faghópum. Ákveðið var að breyta ekki flokkun 23 virkjunarkosta sem flokkaðir voru í orkunýtingar- og verndarflokk í 2. áfanga, enda var metið að forsendur hefðu ekki breyst umtalsvert frá 2. áfanga áætlunarinnar. Faghópar 1 og 2 voru beðnir um álit á því hvort forsendur fimm virkjunarkosta hefðu breyst að því marki að skoða þyrfti hvort þá bæri að meta að nýju. Varð það niðurstaða faghópanna að ekki væri um verulegar forsendubreytingar að ræða og því var flokkun umræddra virkjunarkosta úr 2. áfanga rammaáætlunar látin halda sér. Eftir stóðu 29 virkjunarkostir sem verkefnisstjórn tók ekki afstöðu til á þessum tíma.

Hinn 17. mars 2015 var faghópum falið að fjalla um vindorkukostina tvo sem Landsvirkjun sendi til umfjöllunar, þ.e. Búrfellslund og Blöndulund. Eins og áður hefur komið fram samþykkti Alþingi 1. júlí 2015 ályktun þess efnis að Hvammsvirkjun yrði flutt í orkunýtingarflokk. Hún var því ekki lengur í faglegru umfjöllun hjá faghópum.

Í erindi Orku náttúrunnar til Orkustofnunar, dagsettu 10. nóvember 2015, benti fyrirtækið á ýmsa vankanta á orðanotkun og skilgreiningum hugtaka í tengslum við ákveðna virkjunarkosti sem félagið hefur verið með til skoðunar. Orkuveita Reykjavíkur og Orka náttúrunnar uppfærðu í ljósi þessa afmarkanir svæða fyrir orkukostinn R3269B Meitillinn, auk þess að leggja til nýja tilhögun fyrir virkjunarkostinn R3271B Hverahlíð II í stað R3271A Hverahlíð. Nýtingarleyfi fyrir orkukostina R3270A Gráuhnúkar og R3271A Hverahlíð, sem flokkaðir voru í orkunýtingarflokk í 2. áfanga rammaáætlunar, var gefið út af Orkustofnun þann 2. nóvember 2015. Þar með féllu út virkjunarkostirnir R3270A Gráuhnúkar og R3271A Hverahlíð.

Í endanlegum tillögum verkefnisstjórnar til umhverfis- og auðlindaráðherra, sem afhentar voru 26. ágúst 2016, var því lögð fram tillaga um flokkun alls 82 virkjunarkosta. Tillögur verkefnisstjórnar eru einróma ef frá er talinn virkjunarkosturinn Hólmsárvirkjun við Atley. Fulltrúi Sambands íslenskra sveitarfélaga og annar fulltrúi ráðherra orkumála í verkefnisstjórn skilugu séráliti um flokkun á þeim virkjunarkosti, sem er að finna í kafla 9.6.1 í lokaskýrslu verkefnisstjórnar. Í sérálitinu er lagt til að virkjunarkosturinn verði færður í orkunýtingarflokk þar sem ekki verði annað séð en að umhverfisáhrif þeirrar virkjunar og áhrifasvæði hennar yrðu fremur lítil í samanburði við aðra virkjunarkosti sem verkefnisstjórn 3. áfanga hefur fjallað um.

2.2. Störf faghópa í 3. áfanga verndar- og orkunýtingaráætlunar.

Faghópar 1 og 2 voru skipaðir 16. apríl 2014 og tóku til starfa í maí 2014. Þar sem ekki lá fyrir hvaða virkjunarkostir yrðu teknir til umfjöllunar fyrr en tæpu ári síðar notuðu faghóparnir tímamann til að ræða aðferðafræði og gera úttekt á stöðu þekkingar og því hvaða rannsóknir

skorti helst á þeim svæðum sem miklar líkur væru á að yrðu til skoðunar. Í mars 2015 lá fyrir hvaða virkjunarkostir færu í faglega umfjöllun hjá faghópunum og hófst þá umfangsmikil vinna við að skilgreina rannsóknaverkefni. Sumarið 2015 nýttist faghópunum í vettvangsrannsóknir og útvinnu. Lauk gagnaúrvinnslu og skýrsluskrifum að mestu leyti snemma árs 2016 og nýttust niðurstöðurnar þannig verkefnisstjórn að fullu. Skýrslur úr þessum rannsóknum eru birtar á vef verndar- og orkunýtingaráætlunar.

Faghópur 3 var skipaður 9. júlí 2015 og tók til starfa í ágúst 2015. Í 2. áfanga verndar- og orkunýtingaráætlunar leitaðist faghópur 3 við að meta möguleika einstakra virkjunarhugmynda til að valda breytingum, annars vegar á félagsgerð og hins vegar á efnahagsgerð samfélagsins, bæði staðbundið og á landsvísu. Niðurstöður faghópsins nýttust lítið sem ekkert við endanlega röðun og flokkun virkjunarhugmynda og því ákvað verkefnisstjórn 3. áfanga að leita leiða til að nálgast samfélagsleg áhrif virkjunarhugmynda með öðrum hætti. Hópur sérfræðinga vann minnisblað með fyrstu tillögum að slíkri aðferðafræði og í framhaldi af því var faghópur 3 skipaður, til að „meta virkjunarkosti og landsvæði með tilliti til áhrifa þeirra á samfélagið, svo sem áhrifa á félagslega velferð íbúa, samfélagslega fjölbreytni, samskipti, samstöðu, virkni og aðra þá þætti sem hópurinn telur æskilegt og mögulegt að leggja mat á“, eins og það er orðað í skipunarbréfi hópsins. Meðal nýmæla í starfi faghóps 3 voru íbúafundir með íbúum á svæðum þar sem virkjunarkosti er að finna.

Hinn 12. október 2015 skipaði verkefnisstjórn faghóp 4 til að fjalla um virkjunarkosti og landsvæði með tilliti til hagrænna þátta, einkum út frá áhrifum einstakra virkjunarkosta eða hópá virkjunarkosta á þjóðarhag.

Faghópar 1 og 2 skiluðu niðurstöðum sínum – faglegu mati á verðmæti landsvæða og áhrifum um virkjunarkosta á þessi verðmæti, auk röðunar á virkjunarkostum út frá heildarverðmæti svæða og áhrifa virkjunarkosta – til verkefnisstjórnar hinn 17. febrúar 2016. Á sama tíma lágu fyrir niðurstöður úr langflestum rannsóknum sem unnar voru á vegum faghópanna.

Faghópur 3 skilaði niðurstöðum af íbúafundum og úr skoðanakönnun meðal landsmanna. Aðferðafræði þess hóps leyfði hins vegar ekki röðun virkjunarkosta.

Faghópur 4 komst að þeirri niðurstöðu að ekki séu forsendur til að meta þjóðhagslega hagkvæmni þeirra virkjanakosta sem til umfjöllunar eru í 3. áfanga verndar- og orkunýtingaráætlunar. Því var ekki um aðrar niðurstöður að ræða frá þeim faghópi. Um aðferðafræði og niðurstöður faghópa 3 og 4 vísast til 6.–7. kafla í lokaskýrslu verkefnisstjórnar. Nánar er gerð grein fyrir störfum, aðferðafræði og niðurstöðum faghópanna fjögurra í 4.–7. kafla skýrslunnar.

2.3. Tillögur verkefnisstjórnar og samráð.

Verkefnisstjórn kynnti fyrstu drög sín að tillögu um flokkun virkjunarkosta á opnum kynningarfundum á tímabilinu 31. mars til 13. apríl 2016. Fundirnir voru haldnir á eftirtöldum stöðum:

1. Reykjavík, Kaldalón í Hörpu, fimmtudag 31. mars 2016 kl. 14–16.
2. Grindavík, Gjáin, miðvikudag 6. apríl 2016 kl. 20–22.
3. Kirkjubæjarklaustur, félagsheimilið Kirkjuhvoll, fimmtudag 7. apríl 2016 kl. 16.30–18.30.
4. Selfoss, Hótel Selfoss, fimmtudag 7. apríl 2016 kl. 20.30–22.30.
5. Stórutjarnir, Stórutjarnaskóli, mánudag 11. apríl 2016 kl. 20–22.

6. Akureyri, Hamrar í Hofi, þriðjudag 12. apríl 2016 kl. 12–14.
7. Varmahlíð, Miðgarður, þriðjudag 12. apríl kl. 20–22.
8. Nauteyri við Ísafjarðardjúp, Steinshús, miðvikudag 13. apríl 2016 kl. 20–22.

2.4. Fyrri samráðsferlið.

Með kynningarfundinum 31. mars 2016 hófst þriggja vikna kynningar- og samráðsferli í samræmi við 2. másl. 3. mgr. 10. gr. laga nr. 84/2011. Þetta samráðsferli, sem nefnt hefur verið „fyrri samráðsferlið“, stóð til 20. apríl 2016, en þeim sem þess óskuðu var veittur fram- lengdur umsagnarfræstur til 22. apríl. Meðan á ferlinu stóð var öllum fjálst að senda verk- efnisstjórn skriflegar athugasemdir um framkomin drög og var sérstakur umsagnarvefur opn- aður á vef verndar- og orkunýtingaráætlunar til að auðvelda innsendingu athugasemda. Þar var einnig að finna helstu kynningargögn vegna samráðsferlisins, auk þess sem vakin var athygli á að einnig yrði unnt að senda inn umsagnir vegna tillagna verkefnisstjórnar að flokkun virkjunarkosta í 12 vikna samráðsferli sem hæfist 11. maí 2016 og fylgdi ákvæðum síðari hluta 3. mgr. 10. gr. laga nr. 84/2011. Alls bárust 18 umsagnir frá 15 aðilum. Umfjöllun um fyrri samráðsferlið og svör verkefnisstjórnar er að finna í kafla 9.4 í lokaskýrslu verkefnisstjórnar.

2.5. Síðara samráðsferlið.

Hinn 11. maí 2016 birti verkefnisstjórn tillögu sína að verndar- og orkunýtingaráætlun á vefsíðu áætlunarinnar og auglýsti hana í samræmi við ákvæði 3.–4. másl. 3. mgr. 10. gr. laga nr. 48/2011. Þar með hófst 12 vikna samráðsferli, í daglegu tali nefnt „síðara samráðsferlið“, sem stóð til 3. ágúst 2016. Á þeim tíma gafst öllum kostur á að koma á framfæri athuga- semdum við tillöguna á sérstökum umsagnarvef á vefnum. Þar var einnig að finna helstu kyn- ningargögn vegna samráðsferlisins.

Þrír aðilar óskuðu eftir lengri fresti til að skila athugasemdum. Við þessu var orðið að teknu tilliti til aðstæðna sem tilgreindar voru í beiðnunum. Alls bárust 69 umsagnir frá 44 aðilum í seinna umsagnarferlinu. Frá þessum umsögnum er greint og þeim svarað í kafla 9.5 í loka- skýrslu verkefnisstjórnar.

2.6. Skoðun ráðherra á tillögum verkefnisstjórnar.

Eftir skoðun á tillögum verkefnisstjórnar til ráðherra tók umhverfis- og auðlindaráðherra, í samráði við ráðherra orkumála, þá ákvörðun að leggja fram á Alþingi tillögu til þings- ályktunar um nýja verndar- og orkunýtingaráætlun þar sem tillögur verkefnisstjórnar um flokkun virkjunarkosta yrðu óbreyttar. Samkvæmt skýrslu verkefnisstjórnar fór umhverfismat verndar- og orkunýtingaráætlunar fram samhliða gerð áætlunarinnar, en skv. 4. mgr. 10. gr. laga nr. 48/2011 skulu tillögur verkefnisstjórnar fara í umhverfismat í samræmi við lög um umhverfismat áætlana, nr. 105/2006. Þá hefur umhverfis- og auðlindaráðherra átt reglubundna upplýsingafundi með formanni verkefnisstjórnar þar sem sá síðarnefndi hefur upplýst ráðherra um stöðu mála við vinnu við 3. áfanga verndar- og orkunýtingaráætlunar. Ráðherra hefur því verið upplýstur með reglubundnum hætti um verklag og málsmeðferð verkefnisstjórnar.

Rökstuðning fyrir flokkun hvers virkjunarkosts er að finna í 3. kafla greinargerðar en að öðru leyti vísast í lokaskýrslu verkefnisstjórnar vegna umfjöllunar um aðferðafræði, verklag og málsmeðferð. Í skýrslu verkefnisstjórnar er að auki að finna svör við þeim umsögnum og athugasemdum sem henni bárust í lögbundnu samráðs- og kynningarferli og er að finna í kafla 9.5 í lokaskýrslu verkefnisstjórnar.

2.7. Skipan verkefnisstjórnar.

Í 8. gr. laga nr. 48/2011 segir að ráðherra skipi sex manna verkefnisstjórn til fjögurra ára í senn sem er ráðherra til ráðgjafar við undirbúning að gerð tillagna fyrir verndar- og orkunýtingaráætlun. Tveir stjórnarmenn eru tilnefndir af þeim ráðherra er fer með orkumál, einn af þeim ráðherra er fer með málefni menningarminja, einn af Sambandi íslenskra sveitarfélaga og tveir án tilnefningar og skal annar þeirra skipaður formaður stjórnarinnar. Varamenn eru skipaðir með sama hætti.

Í verkefnisstjórn 3. áfanga verndar- og orkunýtingaráætlunar sátu þessir:

Stefán Gíslason umhverfisstjórnunarfræðingur, formaður verkefnisstjórnar, skipaður án tilnefningar.

Þóra Ellen Þórhallsdóttir prófessor, skipuð án tilnefningar.

Helga Barðadóttir sérfræðingur, tilnefnd af atvinnuvega- og nýsköpunarráðuneyti.

Ólafur Örn Haraldsson, þjóðgarðsvörður tilnefndur af atvinnuvega- og nýsköpunarráðuneyti.

Hildur Jónsdóttir sérfræðingur, tilnefnd af forsætisráðuneyti.

Elín R. Línadal sveitarstjórnarfulltrúi, tilnefnd af Sambandi íslenskra sveitarfélaga.

Varamenn eru þessir:

Ásdís Hlökk Theodórsdóttir forstjóri Skipulagsstofnunar, varamaður formanns, skipuð án tilnefningar.

Jón Gunnar Ottósson, forstjóri Náttúrufræðistofnunar Íslands, skipaður án tilnefningar.

Guðni A. Jóhannesson orkumálastjóri, tilnefndur af atvinnuvega- og nýsköpunarráðuneyti.

Sigrún Helgadóttir líffræðingur, tilnefnd af atvinnuvega- og nýsköpunarráðuneyti.

Hilmar J. Malmquist, forstöðumaður Náttúruminjasafns Íslands, tilnefndur af forsætisráðuneyti.

Guðjón Bragason sviðsstjóri, tilnefndur af Sambandi íslenskra sveitarfélaga.

Starfsmaður verkefnisstjórnarinnar var Herdís Helga Schopka, sérfræðingur í umhverfis- og auðlindaráðuneyti.

2.8. Skipan faghópa.

Í 2.–3. másl. 1. mgr. 9. gr. laga nr. 48/2011 segir að verkefnisstjórn skuli skipa faghópa með sérfræðingum á viðeigandi sviðum sem fari yfir virkjunaráform hver frá sínum sjónarhóli, meti þá með stigagjöf og geri tillögur til verkefnisstjórnar. Fjöldi faghópa og skipan þeirra er ákveðin af verkefnisstjórn.

Í faghópum vegna 3. áfanga verndar- og orkunýtingaráætlunar sátu þessir:

Faghópur 1:

Skúli Skúlaon prófessor, Háskólanum á Hólum, formaður.

Ása Lovísa Aradóttir prófessor, Landbúnaðarháskóla Íslands.

Birna Lárusdóttir fornleifafræðingur, Fornleifastofnun Íslands.

Gísli Már Gíslason prófessor, Háskóla Íslands.

Kristján Jónasson sviðsstjóri, Náttúrufræðistofnun Íslands.

Sólborg Una Pálsdóttir verkefnastjóri, Minjastofnun Íslands.

Sólveig Pétursdóttir verkefnastjóri, Mátis.

Tómas Grétar Gunnarsson forstöðumaður Rannsóknaseturs Háskóla Íslands á Suðurlandi.

Þorvaldur Þórðarson, prófessor Háskóla Íslands.

Þorvarður Árnason, forstöðumaður Rannsóknaseturs Háskóla Íslands á Hornafirði.

Faghópur 2:

Anna Dóra Sæþórsdóttir prófessor, Háskóla Íslands, formaður.

Anna G. Sverrisdóttir framkvæmdastjóri AGMOS ehf.

Áki Karlsson, þjóðfræðingur Landsbókasafni Íslands.

Einar Torfi Finnsson landmótunarfræðingur, Íslenskum fjallaleiðsögumönnum ehf.

Guðni Guðbergsson sviðsstjóri, Veiðimálastofnun.

Jóhannes Sveinbjörnsson dósent, Landbúnaðarháskóla Íslands (sagði sig frá starfinu í nóvember 2014 sökum anna).

Sigrún Valbergsdóttir, fararstjóri og leiðsögumaður.

Sigrúður Stella Jóhannsdóttir líffræðingur, Náttúrustofu Norðausturlands.

Sveinn Runólfsson fyrrv. landgræðslustjóri, Landgræðslu ríkisins.

Sveinn Sigurmundsson ráðunautur, Búnaðarsambandi Suðurlands (skipaður í nóvember 2015 til að taka við af Jóhannesi Sveinbjörnssyni).

Faghópur 3:

Jón Ásgeir Kalmansson heimspekingur, formaður.

Ásgeir Brynjar Torfason hagfræðingur, lektor Viðskiptafræðideild HÍ.

Dóra Guðrún Guðmundsdóttir sálfræðingur, sviðsstjóri Embætti landlæknis.

Magnfríður Júlíusdóttir landfræðingur, lektor Líf- og umhverfisvísindadeild HÍ.

Páll Jakob Línal, umhverfissálfræðingur.

Faghópur 4:

Dr. Daði Már Kristófersson hagfræðingur, forseti Félagsvísindasviðs HÍ, formaður.

Dr. Brynhildur Davíðsdóttir, prófessor í umhverfis- og auðlindafræðum, HÍ.

Dr. Sigurður Jóhannesson, sérfræðingur í alþjóðahagfræði, HÍ.

3. Rökstuðningur fyrir flokkun sérhvers virkjunarkosts.

Í eftirfarandi lista kemur fram stuttur rökstuðningur fyrir flokkun hvers og eins þeirra virkjunarkosta sem flokkaðir hafa verið í samræmi við 1. og 3. gr. laga nr. 48/2011. Ítarlegri rökstuðningur er að finna í meðfylgjandi skýrslu verkefnisstjórnar (fylgiskjal I).

1. Orkunýtingarflokkur.*A. Vatnasvið*

Landshluti	Vatnasvið	Virkjunarkostur	Nr.
------------	-----------	-----------------	-----

Ný afgangsla:

Suðurland	Skrokkalda	Skrokkölduvirkjun	R3126A
-----------	------------	-------------------	--------

Rökstuðningur: Virkjunin er á miðhálandinu en þar sem nú þegar er búið að gera miðlanarlón (Hágöngulón), stíflur og tilraunaborholur er ekki lengur um óraskað svæði að ræða. Mannvirki virkjunarinnar verða að mestu neðanjarðar og því lítt sýnileg, að frátöldu hlaðhúsi, spennu og 1 km löngum skurði vestan við núverandi Sprengisandsleið. Ekki er gert ráð fyrir umfangsmikilli vegagerð vegna framkvæmdarinnar og auðvelt ætti að vera að afmá að mestu sýnilegt rask að framkvæmd lokinni. Í greinargerð virkjunaraðila kemur

fram að raforka verði flutt með jarðstreng og því ætti þar ekki að vera um að ræða sýnileg áhrif vegna raforkuflutnings.

Suðurland Þjórsá Holtavirkjun R3130A

Rökstuðningur: Óvissu um virkni seiðafleytna og um áhrif vatnsmagns- og rennslisbreytinga á gönguleiðir, hrygningarstöðvar og uppeldisstöðvar laxfiska verður ekki eytt á því stjórnslustigi sem verkefnisstjórnin starfar á. Eðlilegt er að um hana sé fjallað í mati á umhverfisáhrifum framkvæmdarinnar og við leyfisveitingar.

Suðurland Þjórsá Urriðafossvirkjun R3131A

Rökstuðningur: Óvissu um virkni seiðafleytna og um áhrif vatnsmagns- og rennslisbreytinga á gönguleiðir, hrygningarstöðvar og uppeldisstöðvar laxfiska verður ekki eytt á því stjórnslustigi sem verkefnisstjórnin starfar á. Eðlilegt er að um hana sé fjallað í mati á umhverfisáhrifum framkvæmdarinnar og við leyfisveitingar.

Vestfirðir Austurgil Austurgilsvirkjun R3157A

*Rökstuðningur: Virkjunarkosturinn er inni á svæði sem er óbyggt víðerni samkvæmt laga-
legri skilgreiningu, en samkvæmt niðurstöðum faghóps 2 hefði virkjun á svæðinu lítil áhrif
á ferðamennsku, beit og veiði. Í ljósi framkominna gagna um gróðurfar, jarðfræði, fuglalíf,
vatnalíf og menningarminjar á svæðinu er lagt til að virkjunarkosturinn verði í orkunýtingar-
arflokki.*

Óbreytt frá afgreiðslu Alþingis 1. júlí 2015:

Suðurland Þjórsá Hvammsvirkjun R3129A

*Rökstuðningur: Vísað er til þingsályktunar nr. 16/144, um breytingu á þingsályktun um
áætlun um vernd og orkunýtingu landsvæða, nr. 13/141 sem samþykkt var á Alþingi 1. júlí
2015 þar sem virkjunarkosturinn var færður úr biðflokki yfir í orkunýtingarflokk.*

Óbreytt frá afgreiðslu Alþingis 14. janúar 2013:

Vestfirðir Ófeigsfjörður Hvalárvirkjun R3104B

*Rökstuðningur: Engar eða óverulegar breytingar frá verndar- og orkunýtingaráætlun sem
samþykkt var 14. janúar 2013.*

Norðurland Blanda Veituleið Blönduvirkjunar R3105A

*Rökstuðningur: Engar eða óverulegar breytingar frá verndar- og orkunýtingaráætlun sem
samþykkt var 14. janúar 2013.*

B. Háhitasvæði

Landshluti	Háhitasvæði	Virkjunarkostur	Nr.
------------	-------------	-----------------	-----

Ný afgreiðsla:

Reykjaneskagi	Krýsuvíkursvæði	Austurengjar	R3267A
---------------	-----------------	--------------	--------

Rökstuðningur: Fremur lágar einkunnir faghópa 1 og 2. Verði virkjunarkosturinn nýttur er að mati faghóps 2 líklegt að verðmæti svæðisins í kringum Trölladyngju muni aukast, sérstaklega í ljósi nálægðar svæðisins við höfuðborgarsvæðið, og það sama gildir um svæðið við Austurengjar ef virkjun yrði reist við Trölladyngju. Vegna samlegðaráhrifa ber því að skoða ráðstöfun Austurengja í samhengi við afdrif svæðisins í grennd við Trölladyngju. Af þessum sökum er ekki talið réttlætanlegt að ráðstafa báðum þessum virkjunarkostum án þess að leggja nýtt mat á þau áhrif sem ráðstöfun annars svæðisins hefur á verðmæti hins. Á grundvelli áhrifaeinkunna frá faghópum 1 og 2 er lagt til að Austurengjar falli í nýtingarflokk en Trölladyngja í biðflokk.

Reykjaneskagi	Hengilssvæði	Hverahlíð II	R3271B
---------------	--------------	--------------	--------

Rökstuðningur: Lágar einkunnir faghópa 1 og 2 og stækkun á þegar röskuðu svæði en virkjunarkosturinn felur í raun í sér stækkun virkjunarsvæðisins í Hverahlíð til suðurs undir Norðurhálsa.

Reykjaneskagi	Hengilssvæði	Þverárdalur	R3257A
---------------	--------------	-------------	--------

Rökstuðningur: Fremur lágar einkunnir faghópa 1 og 2. Verði virkjunarkosturinn nýttur er að mati faghóps 2 líklegt að verðmæti Innstadals muni aukast, sérstaklega í ljósi nálægðar svæðisins við höfuðborgarsvæðið. Vegna samlegðaráhrifa ber því að skoða ráðstöfun Þverárdals í samhengi við afdrif Innstadals. Af þeim sökum er ekki talið réttlætanlegt að ráðstafa báðum þessum virkjunarkostum án þess að leggja nýtt mat á þau áhrif sem ráðstöfun annars svæðisins hefur á verðmæti hins. Á grundvelli áhrifaeinkunna er lagt til að Þverárdalur falli í nýtingarflokk en Innstidalur í biðflokk.

Óbreytt frá afgreiðslu Alþingis 14. janúar 2013:

Reykjaneskagi	Reykjanesvæði	Stóra-Sandvík	R3262A
---------------	---------------	---------------	--------

Rökstuðningur: Engar eða óverulegar breytingar frá verndar- og orkunýtingaráætlun sem samþykkt var 14. janúar 2013.

Reykjaneskagi	Svartsengissvæði	Eldvörp	R3263A
---------------	------------------	---------	--------

Rökstuðningur: Engar eða óverulegar breytingar frá verndar- og orkunýtingaráætlun sem samþykkt var 14. janúar 2013.

Reykjaneskagi	Krýsuvíkursvæði	Sandfell	R3264A
---------------	-----------------	----------	--------

Rökstuðningur: Engar eða óverulegar breytingar frá verndar- og orkunýtingaráætlun sem samþykkt var 14. janúar 2013.

Reykjaneskagi Krýsuvíkursvæði Sveifluháls R3266A

Rökstuðningur: Engar eða óverulegar breytingar frá verndar- og orkunýtingaráætlun sem samþykkt var 14. janúar 2013.

Reykjaneskagi Hengilssvæði Meitillinn R3269A

Rökstuðningur: Engar eða óverulegar breytingar frá verndar- og orkunýtingaráætlun sem samþykkt var 14. janúar 2013.

Norðausturland Námafellssvæði Bjarnarflagsvirkjun R3297A

Rökstuðningur: Engar eða óverulegar breytingar frá verndar- og orkunýtingaráætlun sem samþykkt var 14. janúar 2013.

Norðausturland Kröflusvæði Kröfluvirkjun R3298A

Rökstuðningur: Engar eða óverulegar breytingar frá verndar- og orkunýtingaráætlun sem samþykkt var 14. janúar 2013.

C. Vindorka

Landshluti	Vindorkusvæði	Virkjunarkostur	Nr.
Norðurland	Blöndulundur	Blöndulundur	R3302A

Rökstuðningur: Virkjunarkosturinn er á röskuðu svæði sem hefur fremur lágt verndargildi að mati faghóps 1.

2. Biðflokkur.

Virkjunarkostir með rökstuðningnum *Gögn ekki fullnægjandi* eru virkjunarkostir sem Orkustofnun lagði fram í 3. áfanga verndar- og orkunýtingaráætlunar í samræmi við 2. mgr. 9. gr. laga nr. 48/2011 án þess að fyrir lægi beiðni um slíkt frá virkjunaraðila. Í heild er um að ræða 28 virkjunarkosti. Þegar verkefnisstjórn hóf vinnu við 3. áfanga verndar- og orkunýtingaráætlunar lá fyrir að hún mundi ekki á starfstíma sínum geta lokið umfjöllun um alla virkjunarkostina. Í ljósi þessa ákvað verkefnisstjórn því að forgangsraða vinnu sinni þannig að þeir virkjunarkostir sem virkjunaraðilar höfðu óskað eftir að yrði fjallað um voru teknir til umfjöllunar og nutu forgangs. Þessir 28 virkjunarkostir eru samt sem áður hluti af tillögum verkefnisstjórnar í biðflokki, en efnisleg umfjöllun um þá virkjunarkosti hefur ekki farið fram.

A. Vatnasvið

Landshluti	Vatnasvið	Virkjunarkostur	Nr.
------------	-----------	-----------------	-----

Ný afgangsla:

Suðurland Hólmsá Hólmsárvirkjun R3119A

Rökstuðningur: Hátt verndargildi og há áhrifaeinkunn faghóps 2, mikil framtíðarverðmæti fyrir ferðaþjónustuna og hugsanleg samlegðaráhrif vegna ráðstöfunar annarra verðmætra

vatnasviða. Talið þjóna almannahagsmunum að biða með ákvörðun um ráðstöfun vatnasviðsins þar til lagt hefur verið nýtt mat á verndargildi þess.

Suðurland Hólmsá Hólmsárvirkjun við Atley R3121A

Rökstuðningur: Hátt verndargildi og fremur há áhrifaeinkunn faghóps 2, mikil framtíðarverðmæti fyrir ferðaþjónustuna og hugsanleg samlegðaráhrif vegna ráðstöfunar annarra verðmætra vatnasviða. Talið þjóna almannahagsmunum að biða með ákvörðun um ráðstöfun vatnasviðsins þar til lagt hefur verið nýtt mat á verndargildi þess.

Suðurland Hvítá Búðartunguvirkjun R3134A

Rökstuðningur: Hátt verndargildi, nálægð við Gullfoss en virkjunarkosturinn felur í sér inngríp í Hvítá skammt fyrir ofan fossinn. Skortur er á rannsóknum á áhrifum á upplifun ferðamanna en engar slíkar rannsóknir eru til.

Suðurland Hagavatn Hagavatnsvirkjun R3139A

Rökstuðningur: Mjög mikill breytileiki í einkunnum fyrir einstök viðföng, þ.e. mjög háar og mjög lágar einkunnir. Mjög verðmæt ummerki um hörfunarsögu jökuls, en ummerki þessarar sögu eru óröskuð. Miklir framtíðarmöguleikar fyrir útivist. Mannvirkjagerð á svæði sem er óbyggt viðerni samkvæmt skilgreiningu laga um náttúruvernd. Hugsanleg samlegðaráhrif með Búðartunguvirkjun.

Suðurland Stóra-Laxá Stóra-Laxá R3141A

Rökstuðningur: Fremur lág meðaltöl áhrifaeinkunna, neikvæð áhrif á fágætan laxastofn og miklir framtíðarmöguleikar fyrir ferðaþjónustu. Mannvirkjagerð á svæði sem er óbyggt viðerni samkvæmt skilgreiningu laga um náttúruvernd, hugsanleg samlegðaráhrif með Þjórsá og óvissa um samfélagsleg áhrif.

Óbreytt frá afgreiðslu Alþingis 14. janúar 2013 og aðrir nýir virkjunarkostir:

Vesturland Hvítá í Borgarfirði Kljáfossvirkjun R3101A

Rökstuðningur: Gögn ekki fullnægjandi.

Vesturland Grímsá í Borgarfirði Reyðarvatnsvirkjun R3144A

Rökstuðningur: Gögn ekki fullnægjandi.

Vesturland Hvítá í Borgarfirði Hvítá við Norðurreyki R3145A

Rökstuðningur: Gögn ekki fullnægjandi.

Suðurland Hverfisfljót Hverfisfljótsvirkjun R3115A

Rökstuðningur: Gögn ekki fullnægjandi.

Suðurland	Hvítá í Árnessýslu	Haukholtavirkjun	R3135A
<i>Rökstuðningur: Gögn ekki fullnægjandi.</i>			
Suðurland	Hvítá í Árnessýslu	Vörðufell	R3136A
<i>Rökstuðningur: Gögn ekki fullnægjandi.</i>			
Suðurland	Hvítá í Árnessýslu	Hestvirkjun	R3137A
<i>Rökstuðningur: Gögn ekki fullnægjandi.</i>			
Suðurland	Ölfusá	Selfossvirkjun	R3138A
<i>Rökstuðningur: Gögn ekki fullnægjandi.</i>			
Suðurland	Hverfisfljót	Kaldbaksvirkjun	R3151A
<i>Rökstuðningur: Gögn ekki fullnægjandi.</i>			
Suðurland	Biskupstungur	Brúarárvirkjun	R3153A
<i>Rökstuðningur: Gögn ekki fullnægjandi.</i>			
Suðurland	Núpsá o.fl.	Núpsárvirkjun	R3155A
<i>Rökstuðningur: Gögn ekki fullnægjandi.</i>			
Austurland	Þistilfjörður	Hafralónsá efra þrep	R3146A
<i>Rökstuðningur: Gögn ekki fullnægjandi.</i>			
Austurland	Þistilfjörður	Hafralónsá neðra þrep	R3147A
<i>Rökstuðningur: Gögn ekki fullnægjandi.</i>			
Austurland	Vopnafjörður	Hofsárvirkjun	R3148A
<i>Rökstuðningur: Gögn ekki fullnægjandi.</i>			
Austurland	Austurland	Hraunavirkjun Fljótsdalur	R3149A
<i>Rökstuðningur: Gögn ekki fullnægjandi.</i>			
Austurland	Austurland	Hraunavirkjun Berufjörður	R3150A
<i>Rökstuðningur: Gögn ekki fullnægjandi.</i>			
Norðurland	Blanda	Blöndudalsvirkjun	R3154A
<i>Rökstuðningur: Gögn ekki fullnægjandi.</i>			

Norðurland Vatnsdalsá Vatnsdalsá R3142A
Rökstuðningur: Gögn ekki fullnægjandi.

B. Háhitasvæði

Landshluti	Háhitasvæði	Virkjunarkostur	Nr.
------------	-------------	-----------------	-----

Ný afgreiðsla:

Reykjanesskagi	Krýsuvíkursvæði	Trölladyngja	R3265A
----------------	-----------------	--------------	--------

Rökstuðningur: Fremur lágar einkunnir faghópa 1 og 2 og vegna samlegðaráhrifa er líklegt að verðmæti svæðisins aukist ef virkjað verður við Austurengjar og ber að skoða ráðstöfun í samhengi við afdrif þess svæðis.

Reykjanesskagi	Hengilssvæði	Innstidalur	R3273A
----------------	--------------	-------------	--------

Rökstuðningur: Vaxandi fágæti lítt raskaðra útivistarsvæða í nágrenni höfuðborgarsvæðisins. Vegna samlegðaráhrifa ber að skoða ráðstöfun í samhengi við afdrif Þverárdals.

Suðurland	Hágöngur	Hágönguvirkjun	R3291A
-----------	----------	----------------	--------

Rökstuðningur: Tiltölulega há áhrifaekinn faghóps 2 og mikið sýnilegt rask í næsta nágrenni friðlýsts svæðis. Skortur á skilgreiningu skilmála fyrir nærsvæði Vatnajökulsþjóðgarðs.

Norðausturland	Fremrinámar	Fremrinámar	R3296A
----------------	-------------	-------------	--------

Rökstuðningur: Upplýsingar skortir um öflun kælivatns og mikill breytileiki er í einkunnum fyrir einstök viðföng, þ.e. mjög háar og mjög lágar einkunnir. Virkjun mundi skerða viðerni og landslagsheildir. Mannvirkjagerð á svæði sem er óbyggt viðerni og framtíðarvirði er hugsanlega vanmetið. Mjög sérstök örveruflóra á svæðinu.

Óbreytt frá afgreiðslu Alþingis 14. janúar 2013 og aðrir nýir virkjunarkostir:

Suðurland	Grímsnes	Seyðishólar	R3205A
-----------	----------	-------------	--------

Rökstuðningur: Gögn ekki fullnægjandi.

Suðurland	Biskupstungur	Sandfell	R3206A
-----------	---------------	----------	--------

Rökstuðningur: Gögn ekki fullnægjandi.

Suðurland	Hrunamannahreppur	Reykjaból	R3207A
-----------	-------------------	-----------	--------

Rökstuðningur: Gögn ekki fullnægjandi.

Suðurland	Tungnaársvæði	Sköflungur	R3208A
-----------	---------------	------------	--------

Rökstuðningur: Gögn ekki fullnægjandi.

Suðurland	Torfajökulssvæði	Botnafjöll	R3210A
<i>Rökstuðningur: Gögn ekki fullnægjandi.</i>			
Suðurland	Torfajökulssvæði	Grashagi	R3211A
<i>Rökstuðningur: Gögn ekki fullnægjandi.</i>			
Suðurland	Torfajökulssvæði	Sandfell	R3212A
<i>Rökstuðningur: Gögn ekki fullnægjandi.</i>			
Suðurland	Kjölur	Hveravellir	R3283A
<i>Rökstuðningur: Gögn ekki fullnægjandi.</i>			
Norðausturland	Öxarfjörður	Bakkahlaup	R3209A
<i>Rökstuðningur: Gögn ekki fullnægjandi.</i>			
Norðausturland	Ódáðahraun	Hrúthálsar	R3295A
<i>Rökstuðningur: Gögn ekki fullnægjandi.</i>			

C. Vindorka

Landshluti	Vindorkusvæði	Virkjunarkostur	Nr.
Suðurland	Búrfellslundur	Búrfellslundur	R3301A
<i>Rökstuðningur: Lágur einkunnir faghóps 1 og háar einkunnir faghóps 2. Mikil neikvæð áhrif á mörg verðmæt ferðasvæði.</i>			

3. Verndarflokkur.

Á bls. 193 í skýrslu verkefnisstjórnar 3. áfanga rammaáætlunar í fylgiskjali I má sjá yfirlitskort af staðsetningu og mörkum svæða í verndarflokki samkvæmt tillögu verkefnisstjórnarinnar. Í fylgiskjali II eru birt ítarlegri kort af mörkum þeirra verndarsvæða sem bætast við í verndarflokk verndar- og orkunýtingaráætlunar samkvæmt tillögu verkefnisstjórnar 3. áfanga rammaáætlunar.

Mörk verndarsvæða vegna vatnsaflsvirkjana eru skilgreind sem hér segir samkvæmt eftirfarandi skýringu á bls. 34 í skýrslu verkefnisstjórnar 3. áfanga rammaáætlunar:

„... miðað var við vatnasvið ofan fyrirhugaðra stíflumannvirkja en þar fyrir neðan var aðeins tekinn meginfarvegurinn og næsta nágrenni hans (100–500 m út frá miðlinu eftir aðstæðum)...“

Á kortum í fylgiskjal II hefur þessari aðferðafræði við afmarkanir verndarsvæða verið fylgt. Veðurstofa Íslands annaðist úrvinnslu í landupplýsingakerfum og kortagerð var í höndum Landmælinga Íslands.

A. Vatnasvið

Landshluti	Vatnasvið	Virkjunarkostur	Nr.
------------	-----------	-----------------	-----

Ný afgreiðsla:

Norðurland	Héraðsvötn	Skatastaðavirkjun C	R3107C
------------	------------	---------------------	--------

Rökstuðningur: Vatnasvið Héraðsvatna er með hæsta verðmætamat allra landsvæða sem fjallað var um í faghópi 1 í 3. áfanga og þá er virkjunarkosturinn Skatastaðavirkjun C með næsthæstu áhrifaeinkunn allra virkjunarkosta sem faghópurinn fjallaði um. Virkjunarkosturinn er á svæði sem er óbyggt víðerni samkvæmt lagalegri skilgreiningu og virkjun á svæðinu mundi hafa í för með sér umtalsvert rask á hálendi, svo og á sífrerariustum og fleiri fyrirbærum sem Íslendingar bera alþjóðlega ábyrgð á. Virkjun mundi slíta sundur vistkerfi og samfélög lífvera, hafa mikil neikvæð áhrif á vistgerðir með verulegt verndargildi samkvæmt náttúruverndarlögum og valda mikilli röskun vegna breytinga á rennsli og framburði, sérstaklega á flæðiengjum sem hafa mikið vistfræðilegt gildi og eru þær umfangsmestu á landinu. Þá gætu framkvæmdirnar spillt stórum minjaheildum í Austur- og Vesturdal frá árunum 870–1400, sem jafnvel eru einstakar á heimsvísu. Einnig yrði mikil skerðing á sjónrænni fjölbreytni og á fágætum landslagsgerðum. Í niðurstöðum faghóps 2 kemur fram að jökulsárnar í Skagafirði séu bestu ár á landinu, og jafnvel í Evrópu, til flúðasiglinga og að Jökulsá eystri sé sú eina á landinu þar sem hægt er að fara í tveggja daga siglingu. Árnar séu því mjög mikilvægar fyrir ferðaþjónustu bæði á landsvísu og í héraði. Virkjun þessara vatnsfalla mundi því í raun hafa meiri áhrif en meðaltal áhrifaeinkunna faghópsins gefur til kynna.

Norðurland	Héraðsvötn	Skatastaðavirkjun D	R3107D
------------	------------	---------------------	--------

Rökstuðningur: Vatnasvið Héraðsvatna er með hæsta verðmætamat allra landsvæða sem fjallað var um í faghópi 1 í 3. áfanga og þá er virkjunarkosturinn Skatastaðavirkjun D með þriðju hæstu áhrifaeinkunn sem faghópurinn fjallaði um. Virkjunarkosturinn er á svæði sem er óbyggt víðerni samkvæmt lagalegri skilgreiningu. Virkjun á svæðinu mundi hafa í för með sér umtalsvert rask á hálendi, svo og á sífrerariustum og fleiri fyrirbærum sem Íslendingar bera alþjóðlega ábyrgð á. Virkjun mundi slíta sundur vistkerfi og samfélög lífvera, hafa mikil neikvæð áhrif á vistgerðir með verulegt verndargildi samkvæmt náttúruverndarlögum og valda mikilli röskun vegna breytinga á rennsli og framburði, sérstaklega á flæðiengjum sem hafa mikið vistfræðilegt gildi og eru þær umfangsmestu á landinu. Þá gætu framkvæmdirnar spillt stórum minjaheildum í Austur- og Vesturdal frá árunum 870–1400, sem jafnvel eru einstakar á heimsvísu. Einnig yrði mikil skerðing á sjónrænni fjölbreytni og á fágætum landslagsgerðum. Í niðurstöðum faghóps 2 kemur fram að jökulsárnar í Skagafirði séu bestu ár á landinu, og jafnvel í Evrópu, til flúðasiglinga og að Jökulsá eystri sé sú eina á landinu þar sem hægt er að fara í tveggja daga siglingu. Árnar séu því mjög mikilvægar fyrir ferðaþjónustu bæði á landsvísu og í héraði. Virkjun þessara vatnsfalla mundi því í raun hafa meiri áhrif en meðaltal áhrifaeinkunna faghópsins gefur til kynna.

Norðurland Héraðsvötn Villinganesvirkjun R3108A

Rökstuðningur: Vatnasvið Héraðsvatna er með hæsta verðmætamat allra landsvæða sem fjallað var um í faghópi 1 í 3. áfanga. Villinganesvirkjun mundi hafa í för með sér umtalsvert rask, aftengja landmótunarferli vatnsfalla og hylja gljúfur. Virkjunin mundi slíta sundur vistkerfi og samfélög lífvera, raska alþjóðlega mikilvægum fuglasvæðum á láglandi, hafa mikil neikvæð áhrif á vistgerðir með verulegt verndargildi samkvæmt náttúruverndarlögum og valda mikilli röskun vegna breytinga á rennsli og framburði, sérstaklega á flæðiengjum sem hafa mikið vistfræðilegt gildi og eru þær umfangsmestu á landinu. Einnig yrði mikil skerðing á sjónrænni fjölbreytni. Í niðurstöðum faghóps 2 kemur fram að Jökulsárnar í Skagafirði séu bestu ár á landinu, og jafnvel í Evrópu, til flúðasiglinga og að Jökulsá eystri sé sú eina á landinu þar sem hægt er að fara í tveggja daga siglingu. Árnar séu því mjög mikilvægar fyrir ferðaþjónustu bæði á landsvísi og í héraði. Virkjun þessara vatnsfalla mundi því í raun hafa meiri áhrif en meðaltal áhrifaeinkunna faghópsins gefur til kynna.

Norðurland Héraðsvötn Blanda, Vestari-Jökulsá R3143A

Rökstuðningur: Vestari-Jökulsá er hluti af því landsvæði sem lagt er til að flokkað verði í verndarflokk (sbr. umfjöllun um virkjunarkostina Skatastaðavirkjun C, Skatastaðavirkjun D og Villinganesvirkjun) og því er lagt til að virkjunarkosturinn verði flokkaður í verndarflokk.

Norðurland Skjálfafljót Fljótshnúksvirkjun R3109A

Rökstuðningur: Vatnasvið Skjálfafljóts er með þriðja hæsta verðmætamat allra landsvæða sem fjallað var um í faghópi 1 í 3. áfanga. Virkjunin mundi hafa í för með sér umtalsvert rask á hálendi, mikla röskun á varpstöðvum heiðagæsa og fálka og einnig röskun á framburði og vatnsstöðu niður í sjó, þar sem eru mikilvæg votlendissvæði fyrir fugla, einhver þau tegundaríkustu á landinu. Á vatnasviði Skjálfafljóts eru 16 tegundir fugla á válista. Virkjunarmannvirki yrðu á svæði sem er óbyggt víðerni samkvæmt lagalegri skilgreiningu. Virkjunin er einn þriggja virkjunarkosta sem hafa mundu mest neikvæð áhrif á ferðamennsku og útivist samkvæmt niðurstöðum faghóps 2 og mundi skerða viðfeðmar heildstæðar landslagsheildir sem einkennast af óbyggðum víðernum.

Norðurland Skjálfafljót Hrafnabjargavirkjun A R3110A

Rökstuðningur: Vatnasvið Skjálfafljóts er með þriðja hæsta verðmætamat allra landsvæða sem fjallað var um í faghópi 1 í 3. áfanga. Virkjunin mundi minnka vatnsmagn í Ingvararfossi og Aldeyjarfossi verulega, hafa í för með sér umtalsvert rask við Hrafnabjörg, raska mjög varpstöðvum heiðagæsa og fálka, svo og framburði og vatnsstöðu niður í sjó, þar sem eru mikilvæg votlendissvæði fyrir fugla, einhver þau tegundaríkustu á landinu. Á vatnasviði Skjálfafljóts eru 16 tegundir fugla á válista. Virkjunin mundi eyðileggja að mestu menningarlandslag í Krókdal og skerða einnig rannsóknarmöguleika á menningarminjum á öðrum svæðum. Samkvæmt niðurstöðum faghóps 2 mundi virkjunin draga mjög úr áhuga ferðamanna á að ferðast um svæðið og almennt er virkjunarkosturinn einn þeirra fimm virkjunarkosta sem hafa mundu mest neikvæð áhrif á ferðamennsku og útivist.

Norðurland Skjálfandafljót Hrafnabjargavirkjun B R3110B

Rökstuðningur: Vatnasvið Skjálfandafljóts er með þriðja hæsta verðmætamat allra landsvæða sem fjallað var um í faghópi 1 í 3. áfanga. Virkjunin hlífir Aldeyjarfossi en mundi minnka vatnsmagn í Ingvararfossi verulega, hafa í för með sér umtalsvert rask við Hrafnabjörg, raska mjög varpstöðvum heiðagæsa og fálka, svo og framburði og vatnsstöðu niður í sjó, þar sem eru mikilvæg votlendissvæði fyrir fugla, einhver þau tegundarikustu á landinu. Á vatnasviði Skjálfandafljóts eru 16 tegundir fugla á válista. Virkjunin mundi eyðileggja að mestu menningarlandslag í Krókdal og skerða einnig rannsóknarmöguleika á menningarminjum á öðrum svæðum. Samkvæmt niðurstöðum faghóps 2 mundi virkjunin draga mjög úr áhuga ferðamanna á að ferðast um svæðið.

Norðurland Skjálfandafljót Hrafnabjargavirkjun C R3110C

Rökstuðningur: Vatnasvið Skjálfandafljóts er með þriðja hæsta verðmætamat allra landsvæða sem fjallað var um í faghópi 1 í 3. áfanga. Virkjunin hlífir Aldeyjarfossi en mundi minnka vatnsmagn í Ingvararfossi verulega, hafa í för með sér umtalsvert rask við Hrafnabjörg, raska mjög varpstöðvum heiðagæsa og fálka, svo og framburði og vatnsstöðu niður í sjó, þar sem eru mikilvæg votlendissvæði fyrir fugla, einhver þau tegundarikustu á landinu. Á vatnasviði Skjálfandafljóts eru 16 tegundir fugla á válista. Virkjunin mundi eyðileggja að mestu menningarlandslag í Krókdal og skerða einnig rannsóknarmöguleika á menningarminjum á öðrum svæðum. Samkvæmt niðurstöðum faghóps 2 mundi virkjunin draga mjög úr áhuga ferðamanna á að ferðast um svæðið.

Suðurland Skaftá Búlandsvirkjun R3140A

Rökstuðningur: Vatnasvið Skaftár er með næsthæsta verðmætamat allra landsvæða sem fjallað var um í faghópi 1 í 3. áfanga. Þá fékk virkjunarkosturinn hæstu áhrifaeinkunn allra virkjunarkosta sem til umfjöllunar voru, bæði hjá faghópi 1 og faghópi 2. Í niðurstöðum faghóps 1 kemur fram að Búlandsvirkjun mundi hafa í för með sér rof á einstæðri jarðfræðilegri heild og spilla ummerkjum Skaftárelda sem eru einstæðar minjar á heimsvísu. Einstök lindasvæði gætu raskast, fjölbreytt búsvæði fiska og smádyra mundu eyðileggjast og mikil óvissa er um vatnsrennsli á verðmætustu búsvæðunum. Mikið rask yrði á gróðri og jarðvegi, auk áhrifa á vistkerfi og jarðveg vegna foks úr lónstæði og farvegi Skaftár frá inntakslóni að útfalli. Menningarminjar væru í hættu, þar á meðal Granahaugur og Tólfa-hringur sem býður upp á mikla möguleika í rannsóknum. Einnig yrði mikil skerðing á sjónrænu gildi og fjölbreytni, auk mikilla áhrifa á fágætar landslagsgerðir. Í niðurstöðum faghóps 2 kemur fram að neikvæð áhrif Búlandsvirkjunar yrðu víðtæk. Mannvirki fyrirhugaðrar virkjunar yrðu rétt við hálendismiðstöðina Hólaskjól en þar er gjarnan upphaf eða endir gönguleiða um Fjallabakssvæðið, svo sem norður til Langasjávar, til vesturs í Þórsmörk, Heklu eða Landmannalauga og að einhverju leyti á Lakasvæðið. Búlandsvirkjun hefur næstmest neikvæð áhrif á ferðamennsku og útvist af þeim virkjunarkostum sem til umfjöllunar eru. Einnig mundi virkjunin hafa mjög mikil neikvæð áhrif á beitarhlunnindi og umtalsverð neikvæð áhrif á veiði, einkum vegna óvissu um áhrif á rennsli um lindir til Grenlækjar, Tungulækjar og Eldvatns. Í þeim eru sérstakir stofnar sjóbirtings sem eru með þeim stærstu hér á landi og gefa umtalsverð veiðihlunnindi. Áhrif verða einnig vegna minnkaðs vatnsrennslis til Tungufljóts.

Suðurland Þjórsá – vestur Kjalölduveita R3156A

Rökstuðningur: Að fengnu álitni faghópa 1 og 2 taldi verkefnisstjórn að um væri að ræða breytta útfærslu Norðlingaölduveitu, að sama vatnasvið, Þjórsárver, sé undir í báðum tilvikum og að virkjunarframkvæmdir á þessu landsvæði muni hafa áhrif sem skerði verndargildi svæðisins. Ákvörðun um að setja Norðlingaölduveitu í verndarflokk í verndar- og orkunýtingaráætlun 2013 byggðist fyrst og fremst á sérstöðu og verndargildi svæðisins. Þrátt fyrir að nafn virkjunarkostsins sé annað, vatnsborð lónsins sé lægra, lónið minna og mannvirki neðar í farveginum hafa framkvæmdirnar áhrif á sama landsvæði og því hefur þessi breytta útfærsla virkjunarkostsins ekki áhrif á þessar grunnforsendur flokkunarinnar.

Óbreytt frá afgreiðslu Alþingis 14. janúar 2013:

Suðurland Djúpa Djúpárvirkjun R3114A

Rökstuðningur: Engar eða óverulegar breytingar frá verndar- og orkunýtingaráætlun sem samþykkt var 14. janúar 2013.

Suðurland Markarfljót Markarfljótsvirkjun A R3122A

Rökstuðningur: Engar eða óverulegar breytingar frá verndar- og orkunýtingaráætlun sem samþykkt var 14. janúar 2013.

Suðurland Markarfljót Markarfljótsvirkjun B R3123B

Rökstuðningur: Engar eða óverulegar breytingar frá verndar- og orkunýtingaráætlun sem samþykkt var 14. janúar 2013.

Suðurland Þjórsá – vestur Norðlingaölduveita R3127B

Rökstuðningur: Breytingar frá verndar- og orkunýtingaráætlun sem samþykkt var 14. janúar 2013 á útfærslu virkjunarkostsins breyta ekki forsendum fyrir verndargildi viðkomandi landsvæðis og flokkun þess í verndarflokk.

B. Háhitasvæði

Landshluti	Háhitasvæði	Virkjunarkostur	Nr.
------------	-------------	-----------------	-----

Óbreytt frá afgreiðslu Alþingis 14. janúar 2013:

Reykjanesskagi Hengilssvæði Bitra R3274A

Rökstuðningur: Engar eða óverulegar breytingar frá verndar- og orkunýtingaráætlun sem samþykkt var 14. janúar 2013.

Reykjanesskagi Hengilssvæði Grændalur R3277A

Rökstuðningur: Engar eða óverulegar breytingar frá verndar- og orkunýtingaráætlun sem samþykkt var 14. janúar 2013.

Fylgiskjal I.

**Lokaskýrsla verkefnisstjórnar 3. áfanga verndar-
og orkunýtingaráætlunar 2013–2017.**

www.althingi.is/alttext/pdf/152/fylgiskjol/s0468-f_I.pdf

Fylgiskjal II.

Kort af verndarsvæðum vegna virkjunarkosta í verndarflokki.

www.althingi.is/alttext/pdf/152/fylgiskjol/s0468-f_II.pdf